

CRÒNICA D'UNA JORNADA: NAIXEMENT DEL #NOUPAÍS **PROCÉS CONSTITUENT, TRANSITORIETAT JURÍDICA I ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA**

Ateneu Barcelonès, 8 de febrer de 2014

Un cop la data i la pregunta de la consulta sobre la independència ha estat anunciada pel 9 de novembre de 2014, convé preparar el procés de transició adequadament i preveure tots els escenaris possibles amb el màxim de minuciositat i rigor, sabent però per endavant que qualsevol previsió no estarà exempta d'improvisacions. Precisament per això convé que ens agafi el màxim de ben preparats. I no només això, també hem de començar a pensar quins volem que siguin els pilars bàsics a partir dels quals construir la nova República Catalana, i sense cap mena de dubte, l'Administració de Justícia serà un d'ells. Amb aquesta pretensió se celebra la jornada Naixement del #noupaís dedicada a raonar sobre el procés constituent, la transitorietat jurídica i la nova Administració de Justícia.

En Cesc Iglésies, vicesecretari general d'Acció Política d'Esquerra Republicana, fa la presentació de la jornada Naixement d'un #NouPaís, en el marc del cicle Diàlegs del #NouPaís que volem, dedicat a repassar aspectes nuclears que donin forma a la futura República Catalana. En les seves paraules, es tracta de prefigurar el nou país que neix del vot i que aspira a altes cotes de justícia social i llibertat. Amb això es pretén posar un granet de sorra per combatre les incerteses al procés d'autodeterminació i guanyar confiança en el procés. Per emmarcar la discussió, planteja les preguntes fonamentals que es dilucidaran en aquesta jornada: Com ordenarem aquest procés constituent una vegada tinguem el mandat democràtic? Com regularem el dia a dia durant la transició des de la perspectiva de la seguretat jurídica? Quina és la nova Administració de Justícia que aspirem a crear?

Procés constituent

La primera part de la jornada és la dedicada a tractar sobre el procés constituent en la que comença el debat en Jaume López, doctor en Ciència Política i de l'Administració per la UPF. La primera idea que exposa és el fet que tinguem molt clar que el referèndum no és igual a declaració d'independència. En perspectiva comparada, hi ha casos de tot. Eslovènia i Kosovo van proclamar la independència sense referèndum. En el cas d'Eslovènia va haver primer una declaració de sobirania, després un referèndum d'independència i finalment una declaració d'independència, un cas molt semblant al que s'està plantejant en el cas català. El cas d'Estònia també és semblant. Montenegro és un cas de referèndum i declaració conjunta. I finalment, casos de declaració i posterior consulta que ve a referendar-la, com és el cas d'Ucraïna, Lituània i Letònia. De fet, dels darrers nous estats, 30 ho han estat a través d'un referèndum d'ençà el 1945 en que el període mitjà entre el referèndum i la declaració d'independència ha estat de 18 mesos. Un dels casos més interessants ha estat el d'Eslovènia per dues qüestions. Primer, perquè li calia desenvolupar estructures democràtiques i de mercat, però en canvi ja tenien muntades les estructures d'estat, per exemple ja disposaven d'un exèrcit propi administrat per la República. En segon lloc és interessant analitzar empíricament els estadis fins a esdevenir la República d'Eslovènia. El primer període va implicar la implantació de la democràcia, això nosaltres ja ho tenim. Segon, va tocar el torn del procés de sobirania, que va començar amb la declaració de sobirania. El tercer va ser el procés d'independència, amb la guerra dels 10 dies pel mig, que va implicar un procés de negociacions. Quan estaven negociant l'acord de la Unió Europea, la comunitat europea els va dir explícitament que no reconeixeria la República d'Eslovènia, tampoc els Estats Units. En canvi, al cap de poc temps, a l'abril de 1992, els Estats Units ja reconeixien Eslovènia i al cap d'un any ja la reconeixien els països europeus. En el cas català, de moment cap país s'ha pronunciat que no ens reconeixerà.

El quart període va ser el procés constituent. Tots els processos d'independència són singulars, els precedents ens serveixen de ben poc, però ens ajuden a pensar les coses. En aquest context, subratlla que el de Catalunya és un cas únic, ho resumeix en dos aspectes, d'una banda és el primer lloc on s'articula socialment i política el dret a decidir i de l'altra que per primer cop això té lloc dins de la Unió Europea. Cal tenir present des del punt de vista acadèmic que, per justificar un procés de secessió, es resumeix en tres categories: quan hi ha una causa justa, quan és un procés nacional i quan es desprèn d'un procés democràtic. Arribats en aquest punt, en Jaume López passa a analitzar el qui, què, com i perquè del procés constituent. En aquest sentit, el procés escocès ens pots servir de disseny per tractar la qüestió. Pel que fa als projectes de futur, a Escòcia s'ha elaborat el document *Scotland's future* que ha presentat el govern escocès per respondre preguntes. Seguint el seu esquema, podem dividir el procés en quatre fases: declaració d'independència, reconeixement, nou govern i procés constituent. En la celebració d'una consulta no es presenten els partits, això implica que la campanya ha d'estar molt ben pensada, garantir els posicionaments i organitzar plataformes amb despeses previstes, en el nostre cas pel Sí-Sí, pel Sí-No i pel No. A Escòcia només han calgut dues plataformes, la del *Yes Scotland* i la de *Better together*. Perque la consulta sigui justa és necessària una Comissió Electoral, un període electoral de quatre setmanes, la celebració de la jornada electoral i una calcular una despesa màxima prevista de 180.000 euros per plataforma. Per esvair dubtes, cal fer elaborar un document sobre el procés, com que s'ha fet amb el Clauer, Estatuir Catalunya. En el cas escocès, el Parlament demana la competència al parlament britànic per celebrar el referèndum i més endavant proclamar la independència. El paradoxal del cas es que, tot i no tenir Constitució, Gran Bretanya no nega la sobirania escocesa, però igualment Escòcia demana permís per fer el referèndum, d'aquesta manera es tanca el cercle. Des d'aquesta perspectiva, quin seria el nostre dull de ruta ideal? Primer, el 9 de novembre de 2014 la celebració de la consulta. I tot seguit, el 2015, Catalunya hauria de garantir el compliment de tots els tractats sobre drets humans, completar la transferència de competències, negociar els actius i passius, prendre una posició comuna amb l'estat espanyol en relació a l'esfera internacional, declarar la independència, convocar eleccions legislatives, iniciar el procés constituent i celebrar el referèndum constitucional l'11 de setembre de 2017. Per tirar-ho endavant, cal formar nous actors, l'actor pro-independència, encarregat de la negociació a través del Parlament i la societat civil, i l'actor post-independència que engegui el procés constituent a través d'una convenció constitucional amb la participació de la societat civil, similar a la que es va fer per la Constitució Europea que només es va fer a Catalunya i a Polònia, altre cop un cas únic.

Tot seguit, per seguir analitzant el procés constituent i des d'una vessant més política, pren la paraula la Marta Rovira, secretària general d'Esquerra Republicana. Segons ella, el procés que estem vivint té tres fases. La primera, la fase prèvia, de com hem arribat, en el que ja estem exercint el dret a decidir a les institucions, després de que hagi començat al carrer molt abans. El nostre procés ha començat per la societat civil, a través de les consultes populars i manifestacions al carrer. Això va ser provocat per la culminació d'un procés de reacció a les frustracions de les aspiracions polítiques, com ara la sentència de l'Estatut de Catalunya o la impossibilitat del concert econòmic. Tot això dóna molta força, és una autèntica revolució democràtica generada com a reacció política. La segona fase és quan, arran de les eleccions autonòmiques del 25 de novembre de 2012, els partits polítics i les institucions públiques tenen tota la legitimitat democràtica per defensar una consulta ja que els ciutadans van votar-ho a través de les eleccions. Això és molt important, els representants polítics se senten apoderats per dur-ho a terme perque tenen un mandat democràtic. I tercera fase, la declaració de sobirania del 23 de gener de 2013, és senzillament una resolució sense efecte jurídics però políticament molt important. Des de la Constitució espanyola s'ha intentat negar la sobirania del poble de Catalunya a través de la confusió dels conceptes de nacionalitat i regions per negar-nos la nació i la sobirania com a poble. Per tant, mobilitzacions socials, mandat democràtic i declaració de sobirania. D'altra banda, si hi ha voluntat

de fer el referèndum, aquesta consulta s'ha de preparar, en cas que en el seu resultat guanyi el Sí. Com s'està fent? Doncs elaborant una sèrie d'estructures d'estat, com ara l'administració de justícia, l'agència tributària pròpia, garantir el subministrament d'energia, la seguretat i defensa... En els països bàltics, primer hi va haver una declaració política i després el referèndum. En el cas català, primer volem fer el referèndum i tot seguit la declaració política, després tocarà el torn a la negociació amb l'estat espanyol i el procés constituent. Si l'estat no ens permet de fer el referèndum farem la llei de Consultes que ens permetrà consultar al poble de Catalunya, el resultat del qual serà polític, no jurídic. Això comporta que el següent pas sigui una declaració unilateral d'independència i s'obri un període de negociació. Tanmateix, hi pot haver encara un altre escenari, que l'Estat prohibeixi la consulta emparant-se en l'article 155 CE, un article que no s'ha aplicat mai, però que en cap cas es refereix a la suspensió de l'autonomia. La suspensió qüestionaria la mateixa Constitució Espanyola en diversos articles. Si això fos així, llavors es podrà optar per convocar unes eleccions de caràcter plebiscitari, tot dependrà del context. Les opcions s'aniran definint en funció de com es jugui la partida com en un tauler d'escacs. Un cop feta la declaració d'independència, esperem tot seguit el reconeixement internacional. En aquest sentit, la Convenció de Montevideo sobre Drets i Deures dels Estats (1933) diu que un estat és estat en el moment que s'ha declarat estat, amb legitimitat democràtica. A partir d'aquí s'obrirà el procés constituent estricte.

El tercer en parlar sobre la qüestió és en Josep Maria Vilajosana, catedràtic de Filosofia del Dret i degà de la Facultat de Dret de la UPF. El procés constituent ell el resumeix amb la creació d'un gran paraigua de constitució i democràcia, que il·lustra amb dues preguntes: Com crear una constitució democràtica? Com crear democràticament una constitució? Crear democràticament una constitució implica un procés compartit de reflexió. Des de l'inici, ens ha d'interessar donar caràcter democràtic al procés, doncs li dona una qualitat democràtica. Es pot intervenir de tres maneres: model representatiu, democràcia participativa i democràcia deliberativa. L'ideal seria aconseguir una combinació de les tres mesures durant les fases del procés. Primer s'hauria de fer la fase prèvia, després la redacció i finalment la ratificació. La fase prèvia podria començar a partir de la declaració d'independència. En un primer moment serà indefugible arribar a acords de fundació i afrontar *l'horror vacui* mentre no es disposi d'una Constitució, s'han de tenir normes per funcionar mentrestant, i després pactar un calendari i si aquest ha de ser breu o no i veure això què implica. Per exemple, caldrà decidir quina institució s'encarregarà d'elaborar la Constitució i quins seran els procediments. En dret comparat, són de quatre tipus. Dos són d'entrada descartables, una que se n'ocupa l'executiu, com és el cas de Rússia, i l'altra el cas de la República de Weimar (1919) després de la Primera Guerra Mundial. Cal centrar-se, per tant, en dos models. El model del parlament ordinari en que se li atribueixen funcions constituents, com el cas de Txèquia i Eslovàquia. I el model de crear expressament una assemblea constituent, com el precedent nord-americà. En un i l'altre hi ha avantatges i inconvenients, no hi ha un model ideal. Respecte al del parlament ordinari, aquest és menys costós, més pràctic i eficient, també evita que hi hagi certes interferències entre el parlament i l'assemblea constituent. Respecte al model de l'assemblea constituent, té l'avantatge de la qualitat democràtica, en que l'assemblea forçaria al màxim la representativitat. Cal tenir present que si som una societat madura la gent no es vol mantenir al marge. AL cap i a la fi, l'èxit prové de que el procés sigui percebut com un procés obert, participatiu i transparent. En aquest cas, també s'hauria d'estar amatent que no hi hagi interferències, els representants de l'assemblea constituent no haurien de ser reelegibles i hauria de permetre el funcionament normal del parlament ordinari. En definitiva, els procediments a vegades són més importants que la institució, per això caldria preveure com haurien de ser elegits els membres, quines majories permet... Un cop tenim institució i procediments, caldria altres qüestions a resoldre. En la redacció de la Constitució caldria comptar amb els experts, sobretot pel que fa a aspectes tècnics importants. Però aquesta tendència a deixar-ho tot en mans dels experts s'ha d'evitar, perquè hi ha qüestions que no són tècniques, sinó polítiques. S'han de preveure mecanismes d'intercessió, via petició o via

suggerència, en que es pugui arribar a proposar elements, una mica com es va fer en el procés de l'Estatut. Una altra qüestió és si les deliberacions han de ser públiques o secretes. Perque algú podria defensar que fossin secretes? Doncs perque quan deliberem, tots plegats som molt vanitosos davant dels focus i les càmares. La qualitat del producte final és sempre superior en deliberacions secretes. Però d'altra banda, també convé que siguin públiques perque permet a la ciutadania participar dels arguments. Finalment, l'etapa de ratificació seria molt important que fos participació directa, a través d'un referèndum. Això té el problema que no pots matisar, però per això és molt important que les fases anteriors siguin el màxim de participatives possibles i el màxim de deliberatives possibles. Tot plegat, justificaria votar en un referèndum, tant sigui per votar que Sí com per votar No.

Transitorietat jurídica

El següent bloc de la jornada és el dedicat a la transitorietat jurídica del procés de transició nacional. La presentació és a càrrec de'n Jordi Foz, president de la comissió sectorials d'Administracions Públiques i Justícia que ens convida a reflexionar sobre les normes i mesures que s'hauran de tenir en compte a l'hora de garantir la seguretat jurídica durant el procés i analitzar-ho des de la perspectiva del context internacional.

La primera en prendre la paraula és l'Ester Capella, jurista i portaveu d'Esquerra Republicana al Senat espanyol. Segons exposa, és evident que el procés iniciat genera incerteses pel fet de no tenir respostes a totes les preguntes, és com la vida mateixa. Parlar de seguretat jurídica, des de l'àmbit del dret, és sinònim de garantia jurídica. En primer lloc, en el moment actual les regles del joc de les que ens hem dotat fins ara ens serveixen, encara que no ens serveixin del tot. Seguidament vindrà la segona fase, la de la transició, aquest serà un moment molt important de cara a nosaltres i respecte la dimensió externa. En la dimensió interna, hem de donar-nos resposta a nosaltres mateixos, nosaltres som perfectament capaços de garantir la seguretat jurídica, tan de dret privat com públic, internament i externa. En aquest sentit, el Parlament haurà de dotar una norma per garantir el normal i ple funcionament d'un estat de dret, a través de la llei de Transitorietat Jurídica, que garanteixi la pervivència de l'ordenament jurídic en tots els aspectes: propietat, registre mercantil... Quins han de ser els principis que ha de tenir? En primer lloc, plenitud de l'ordenament jurídic, totes les normes per tots els supòsits concrets, un fil conductor que ens porti al nou estat. Segon, principi de tolerància, en que les lleis no han de ser incompatibles entre si mateixes. Per la mateixa garantia del procés, és fonamental garantir les normes d'un un estat de dret democràtic, llibertats, transaccions, propietats, viabilitat econòmica, recaptació, control dels mercats... La norma que aprovi el Parlament haurà de contenir les fonts del dret en base a la legislació preexistent, que ens permetrà fer una anàlisi del que tenim i ens servirà per construir un ordenament jurídic diferent i millor. Caldrà, en un primer moment, assumir els tractats ratificats per Espanya, per incorporar tot allò d'on venim per donar visibilitat de cara en fora que ens refermem amb els acords i dels quals ens sentim vinculats. Els tractats no seran constitutius però seran importants per donar a conèixer la voluntat de l'estat que vol nàixer. Més endavant ja vindran les ratificacions. En tot allò que faci referència a principis i drets hem de fer nosaltres el primer pas. Un altre cas són els que no haurem d'assumir, per exemple el Concordat amb la Santa Seu, que no estarà vigent, que ja es tractarà més endavant. Seguidament s'hauran d'incorporar les recomanacions dels organismes internacional, acceptar els reglaments de la Unió Europea i transportat l'ordenament jurídic de la UE per incorporar-lo, fet relativament senzill perque ja hi estem integrats. La primera feina important a fer és el llistat de llei espanyoles i autonòmiques que caldrà tenir en compte. A més, en la llei de Transitorietat Jurídica, haurem de ser capaços de dir quin paper tenen les institucions judicials catalanes, per exemple, per garantir la doble instància judicial o la cooperació judicial internacional. També, ens haurem de plantejar com governem la justícia,

l'assumpció de les funcions dels tribunals de poder judicial, les mesures transitòries per cobrir vacants de jutges i magistrats, el control de la fiscalia de Catalunya... tot això excepte la creació d'una audiència nacional que no ens caldrà. La llei de Transitorietat Jurídica tindrà naturalesa temporal per donar cobertura al nou estat que ha de nàixer. Aquesta llei és un repte i una oportunitat que ens permetrà reflexionar sobre l'adequació jurídica i analitzar les futures lleis del segle XXI en el desplegament de tot l'ordenament jurídic: dret hipotecari, dret processal, dret mercantil... L'avantatge és el dret civil que es competència pròpia i que hem pogut desenvolupar, fet pel qual podem ser més ràpids en l'àmbit del dret privat. En definitiva, hem de donar un missatge clar, internament i externament al món que tot funcionarà i tot té continuïtat. El bon funcionament de l'administració de Justícia, l'ordenament jurídic complet i la garantia de drets i deures, són els aspectes més importants a l'hora de donar seguretat jurídica.

El següent en parlar és el Marc Marsal, professor de Dret Administratiu de la UB i membre del col·lectiu Praga. En primer lloc, en Marc argumenta que la seguretat jurídica ens ha de preocupar des del punt de vista que la consulta la volem guanyar. És important donar garanties jurídiques en tots els àmbits. Hi ha indicadors internacional, com l'OCDE, sobre seguretat jurídica i altres elements a tenir en consideració respecte els operadors del mercat, com ara l'electricitat, fixar el preu de la llum per exemple. És a dir, no són únicament juristes, sinó que també caldrà tenir en compte elements tècnics que condicionen la presa de posició al referèndum pel que fa a garantir que les coses funcionin bé. En aquest sentit, hi ha una feina ingrata d'assumir primer el que no ens agrada de l'herència de l'estat espanyol en relació a una pretensió transformadora del nou estat, però en el moment de trànsit convindrà conservar lleis espanyoles per donar seguretat jurídica per garantir un ordenament complet i la plena efectivitat de drets i llibertats dels ciutadans. D'altra banda, constata que la Unió Europea és un club de democràcies a partir de convenis europeus de drets humans en el que la pertinença al Consell europeu implica el reconeixement de tractats de drets humans i jurisprudència que en deriva a través del tribunal europeu de Drets Humans, en clar avís a l'estat espanyol. És en aquest context europeu que, en el fons, s'identifica una norma que pertany al sistema, com es modifica, qui ho pot fer i com es garanteixen drets i obligacions per donar un paper als operadors. En aquest sentit, caldrà decidir què succeeix si l'estat espanyol modifica les normes i si substituïm el nom de la capçalera per aplicar les garanties jurídiques, com decidir substituir tribunals constitucionals en el TSJC. Així, caldrà decidir qüestions relatives no només d'aplicació del dret, sinó també aquelles d'àmbit administratiu on hi ha un regulador que regula riscos o normativa específica, com l'antiga Comissió Nacional de la Energia i la del Mercat de les Telecomunicacions, per garantir els drets dels consumidors, de la competència... Per exemple també les agències del Medicament, de Seguretat Alimentària o de supervisió de determinats operadors que són claus en determinats contractes, per exemple el control de l'espai aeri. En definitiva, un element jurídic per garantir normes, un element administratiu sobre els operadors que supervisen i un element institucional que supervisa tot el sistema. Tot això s'haurà d'abordar en el debat del referèndum per evitar que es coaccioni en la seva presa de decisió.

I en tercer lloc pren la paraula l'Isabel Helena Martí, vice-presidenta de Sobirania i Justícia. Ella deixa des d'un principi que, en el procés de transició nacional, pel que fa al dret internacional hi ha un factor que serà cabdal i que tindrà un pes extraordinari: el factor polític. El procés d'independència és un procés molt llarg que ja ha començat. Per tant, en la mesura que puguem hem d'estar preparats, amb un pla de contingència per suplir la manca d'estructures d'estat. Hem de dissenyar aquest procés de transició pensant que no podrem disposar de totes les estructures necessàries. És important saber que ja hem començat, després hi haurà el període de consolidació. Per il·lustrar-ho l'Isabel posa d'exemple el cas eslovè. Durant la celebració de la conferència *Building a new state* (2011), el representant d'Eslovènia va explicar el seu procés, una de les coses que deia després de vint anys d'independència va ser que encara es consideren un estat en

construcció, és per tant un procés molt llarg i ambiciós. Aquesta és la idea, una transició dins un context. La segona idea que posa damunt de la taula és que el nostre procés no podrà seguir receptes preestablertes, hem de fer la pròpia via. No podem pretendre fer un guió, hem d'anar preparat però tenir la capacitat d'afrontar moments d'enorme incertesa i triar entre una opció pitjor o una altra més pitjor encara. En aquest procés el captament psicològic serà molt important. Haurem de tenir cintura i anar evolucionant en relació als fulls de ruta preestablerts. En aquest sentit, serà molt important en el desenvolupament del procés de constitució l'actitud de negociació amb l'estat, aquesta premissa serà definitiva. En l'àmbit de transició, el reconeixement internacional serà el que s'allargarà més en el temps, trigarem molts anys en construir la veu pròpia de Catalunya al mig del món. S'haurà de construir aquest relat en el que s'haurà de crear una xarxa de representació diplomàtica. Per evitar que aquest procés tingui inestabilitat, haurem de fer un pla de contingència que prevegi totes aquestes fases. Al *Building new state*, els ponents assenyalaven que els catalans ho estem plantejant prou bé pel que fa a fer un procés estrictament democràtic, no cal tenir temences excessives, i podem aspirar a integrar-nos a la UE, però alhora cal ser realistes perquè els socis europeus ja tenen prou maldecaps, cal dissenyar una integració per fases. La primera, pel que fa a la integració a la UE, intentar traslladar l'escenari intern espanyol a que les decisions es prenguin a Europa, contemplant elements d'unilateralitat, en que els socis europeus no tinguin altra opció que abordar-lo, i forcin fer entrar en raó a l'estat espanyol i a entrar en negociacions. Hi ha una altra qüestió, quan es declari la independència tinguem clar que podem demanar el reconeixement perquè ja serem un estat, però si no tenim el control en tots els aspectes, per exemple del mercat energètic, serà difícil aconseguir el reconeixement. Pel que fa a la transitorietat jurídica, call llistar tots els acords, tractats i contractes que deixaran de tenir efecte. El dret internacional no garanteix la continuïtat en tots ells, a través del principi de taula rasa. A part dels aspectes jurídics, també caldrà fer la successió en altres àmbits, com ara en matèria econòmica i la separació de béns i passius. Serà molt complicat. En aquest context, l'intermediació dels organismes internacionals seran fonamentals per poder determinar aspectes clau en el repartiment s a través de criteris i subcriteris. I finalment, tornant al cas d'Eslovènia, una reflexió que pot tenir aplicació immediata. Els acords i converses són multilaterals a nivell internacional, però és imprescindible tenir accés als mercats financers i accedir-hi directament. Eslovènia va haver de trencar taules multilaterals i fer-ho bilateralment amb prestadors i entitats que podien facilitar l'accés a fons de finançament, sinó serà molt complicat.

En l'apartat final de preguntes del públic, van sortir moltes altres qüestions que es van posar damunt la taula. Entre elles va ser la de la nacionalitat. En relació a això l'Ester Capella va afirmar que l'endemà de la independència seguirem sent nacionals espanyols i s'adquirirà una nova nacionalitat, la catalana. En aquest sentit, l'estat espanyol tindrà un problema a resoldre pel que fa a la retirada o no de la nacionalitat a uns ciutadans que ja la tenen. Això també és important perquè conservar la nacionalitat espanyola representa de facto mantenir la ciutadania europea, i per tant la UE ho haurà d'afrontar. Pel que fa a la ciutadania, la llei de Transitorietat Jurídica també haurà de resoldre els fet de ciutadans estrangers que avui encara no tenen nacionalitat espanyola. En Marc Marsal també insisteix que el fet de conservar la nacionalitat ens dona drets com a europeus, una nacionalitat d'origen que constitucionalment no es pot retirar, aquest no seria el cas per exemple dels nomenats. La nacionalitat és garantia d'exercici de drets de ciutadania, en aquest cas la nacionalitat catalana tindrà l'opció d'eixamplar els drets de ciutadania. Per exemple, en el moment de creació del nou estat decidir que tots els empadronats a Catalunya adquireixen de facto la nacionalitat catalana. Finalment, l'Isabel Helena clou aquest bloc subratllant que la creació de l'estat català serà una gran oportunitat per avançar en els drets de ciutadania, no es pot concebre pas un provés regressiu. En aquest sentit, els fet polítics van per davant del dret internacional que després sempre s'anirà adaptant. En definitiva, el procés polític anirà marcant la pauta. Per acabar en Jordi Foz en fa un resum de les intervencions a mode de conclusions: la seguretat jurídica i l'ordenament

són molt importants políticament perquè tot surti bé, s'hauran de conservar lleis espanyoles durant la transició i pensar quines voldrem derogar, en l'àmbit internacional tenir clar que les relacions es basen en el realisme en el que s'ha fer que els estats se sentin obligats a implicar-s'hi i finalment caldrà comptar amb organismes internacionals per fer l'arbitratge.

L'Administració de Justícia

El tercer bloc e la jornada va estar dedicat a pensar la nova Administració de Justícia de la República Catalana. La primera en tractar la qüestió va ser la Gemma Calvet, jurista i diputada al Parlament de Catalunya. La seva exposició va partir de la següent pregunta: quina funció té la justícia al segle XXI? A parer seu, cal tenir present que la justícia és el cor més profund de la democràcia, més enllà de la separació de poders, la igualtat de drets i el contracte social. Precisament, aquesta afirmació adquireix més importància en un moment com l'actual en que s'està demandant per part de la societat una democràcia substantiva. Al cap i a la fi, la justícia és un servei a la democràcia, ubicada a la idea bàsica de polítiques públiques. El caràcter innovador en la concepció de justícia serà molt important per crear un estat nou, per això només cal mirar al voltant i mirar que està passant. Per exemple, la tutela del dret a l'habitatge, quan veiem les mobilitzacions de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) i les sentències del Tribunal d'Estrasburg posant en qüestió la legalitat espanyola per les clàusules abusives, basant la justícia dels drets al consumidor en la normativa europea. Del tribunal d'Estrasburg directe al dret privat. Ara estem en el repte de garantir els drets A. La justícia catalana té un gran repte democràtic per garantir amb eficàcia els drets socials. Totes les directives d'obligat compliment. Ja existeix ordenament jurídic garantista, no està tot per fer, des d'un punt de vista d'estat social i de dret. A parer seu, la justícia té quatre finalitats. La primera, procurar el bé comú, garantir els serveis públics i la igualtat de drets. Segon, que la justícia mai passi per davant de la individualitat persona, la justícia ha d'adaptar-se a la diversitat de la societat sense negar-ne la individualitat. En aquest sentit, cal incorporar visions humanistes de la justícia, treballar la causa del fet delictiu i no el fet punible. Tercer, s'ha de respectar la llibertat per escollir. La justícia no es només poder judicial, també hi ha mediació comunitària i arbitratge, cal millorar l'accessibilitat d'aquests mètodes. Per exemple, el nombrós col·lectiu de registradors de la propietat hauran de refer el model i convertir-se en un cos integral de servei de la justícia. I quart, està connectats a la realitat social. A la justícia se li esta demanat resoldre els conflictes entre política i mercats financers. Cal retornar a la idea de que la justícia sigui igual per tothom i trencar els privilegis, com els paradisos fiscals. En democràcies substantives cal nodrir-se d'aquest discurs, la igualtat davant la llei contra els privilegis, és una exigència democràtica. Tenim reptes per endavant molt importants, toca assolir el repte de la justícia des de la humilitat entre tots i amb consens.

El següent en parlar és en Miquel Samper, degà del Col·legi d'Advocats de Terrassa i president del Consell de l'Advocació Catalana. Comença dient que l'advocacia catalana s'ha fet seu el dret a decidir perquè la gent pugui votar lliurement. Entrant en la qüestió, assenyala que cal abordar la nova administració de justícia amb la visió del món de la realitat, coneixement que passa als jutjats. En aquest sentit, l'entramat actual hauria de fer un gir de 180 graus i bastir un ideal de justícia des d'una visió molt crítica. Aprofita per assenyalar el cas Urdangarin que s'està duent a Palma on s'ha produït un fet insòlit, on la infanta Cristina disposa d'una defensa triple, entre elles dues de públiques, la fiscalia de l'estat i el magisteri públic. Constata la politització del Ministeri Fiscal en base al criteri de jerarquia, posa per exemple el cas de Rodríguez Sol, fiscal en cap a Catalunya, que va ser destituït per pronunciar-se a favor del dret a decidir dels catalans. En un futur, quan es faci un ministeri públic aquest cal que sigui independent i que no depengui de la política. S'ha d'evitar la politització dels òrgans jurisdiccional i no polititzar el Tribunal de Justícia permetent la participació dels operadors jurídics. En tot cas, no diu que no ha d'haver una veu política, aboca per

solucions mixtes perquè acostumen a ser més profitoses. El missatge és clar, despolititzem els futurs òrgans. Segons l'índex de Transparència Internacional, els indicadors apunten que la justícia espanyola ha baixat molts punts, arribant a nivells de països com Botswana. En un altre sentit cal un altre gir important perquè, a parer seu, l'actual estat de dret està ferit de mort. Arran de les reformes del ministre Gallardón amb l'imposició de les taxes judicials s'ha comès un flagrant atac a la tutela judicial efectiva, amb unes taxes impossibles de pagar per a la gent humil, els imports haurien de ser mínims. A França, per exemple, les taxes les han abolit. Ara, a més, es planteja la llei de Planta Judicial amb la intenció de fer desaparèixer els partits judicials, que farà que un ciutadà d'un poble hagi d'anar a la capital provincial, posem per cas de Berga a Barcelona. Aquest fet és carregar-se una part important de l'estat del benestar. Al seu parer, la justícia hauria de ser de proximitat, amb una doble instància (es podria recuperar el Tribunal de Cassació) i els jutges haurien de ser especialitzats. Respecte al procés de transició nacional, no s'ha de tenir por que molts jutges vulguin marxar, si cal es podrà nodrir les vacants des de la professió de l'advocacia sense cap mena de problema. Però aquesta nova administració de Justícia hauria de tenir una sensibilitat del segle XXI, una sensibilitat basada en els drets de les persones més vulnerables i els més necessitats. En definitiva, una justícia basada en l'eficàcia dels resultats que eviti la burocratització i, per suposat, despolititzada.

El tercer en prendre la paraula és en Ramon Daví, vicetresorer de la Junta de Govern del Consell de Col·legis de Procuradors del Tribunal de Catalunya. Segons diu, el sector procurador és un dels més interessats en participar de l'elaboració d'una nova Administració de Justícia que, a parer seu, actualment és una de les pitjors, ja que és lenta, burocratitzada i molt poc eficaç. I afirma que, en la construcció del nou Estat, si alguna cosa segur que tindrà èxit serà la Justícia, perquè per poc que s'efectuï sempre serà millor. Tot seguit passa a referir-se'n des del punt de vista de la gestió. La gestió hauria de ser àgil, eficaç i inspirada en el servei públic, cal fugir de la idea de poder judicial i que esdevingui un servei a la ciutadania. Actualment, molts serveis públics es penen que és molt poder i poc servei, això s'ha de transformar radicalment. Des d'aquesta perspectiva, la nova Administració hauria de tenir un Consell Superior de Justícia, una nova planta judicial, que rauria en el Tribunal de Cassació, un Tribunal d'Apel·lació i finalment un Tribunal d'última instància. Es podrien revisar els partits judicials i adaptar-los a la comarca, però mai allunyar-se de la proximitat. En aquest sentit, és molt important trencar el binomi un jutge/un jutjat. Cal trencar aquesta visió del titular en que hi ha una patrimonialització del lloc de treball. És molt millor treballar amb unificació de criteri i amb una especialització. Perquè en un jutjat no hi pot anar un dia un jutge especialista en mercantil i una altra dia un altre amb una altra especialització? És molt més fàcil desplaçar un jutge especialitzat al jutjat que correspongui que no pas fer-ho a l'inrevés. Així doncs, s'han d'impulsar els serveis comuns i treure l'assignació persona/jutjat que permeti permeabilitat de recursos humans i siguem més eficaços. Cal apostar definitivament per la modernització de la Justícia i invertir en la tecnologia, per posar només un exemple, avui dia encara no és possible disposar d'escàners als jutjats. Cal també una nova política de recursos humans, on ha de quedar clar d'on es depèn. Avui la Generalitat paga els funcionaris però no pot organitzar, ja que és competència del Ministeri, amb el nou estat això quedarà superat. I amb tot això, què poden fer els procuradors? Doncs es pot evolucionar cap a un model d'assumir gestió i execució amb la tutela de jutges i secretaris. Es refereix a assumir la gestió del dia a dia, com la localització i la legalització de béns, similar a Cambra Europea d'Administradors de Justícia, en aquest sentit, els procuradors catalans ja han estat convidats a formar part de la *Chambre*. En definitiva, la percepció del ciutadà sobre l'Administració de Justícia és dolenta, convé moltíssim accelerar les execucions que no s'acaben complint.

En quart lloc pren la paraula en Ramon Llena, magistrat i membre de Jutges per la Democràcia. A parer seu, sobre el procés de transició nacional, creu que és important mantenir una seguretat

jurídica i un una tutela judicial efectiva en uns tribunals nous en un nou Estat. Queda clar que hem de partir del que tenim i fer una anàlisi acurada de les coses que estan malament per no repetir-les. Amb un bon coneixement i anàlisi, serem capaços de millorar realment l'Administració de Justícia, que ha de ser més eficaç i dotada de més infraestructures. Cal tenir clar on volem anar, qui model volem i començar a fer el camí, de manera que no sigui massa llarg i evitar que sigui traumàtic. Això, pot semblar senzill de dir però es enormement complicat. Respecte el model, han d'haver partits judicials, potser no com els que hi han ara. Cal pensar en la forma de selecció dels jutges, no anacrònica com fins ara, que surti de la universitat o dels professionals, o potser d'una solució mixta d'universitat i professionals. Cal pensar en l'adaptació de les lleis actuals, perquè l'endemà de la independència es necessitaran igualment. Avui, Catalunya no té competències en matèria processal i ens basem en lleis espanyoles amb principis que no compartim gaire. I cal pensar en els expedients que estan en marxa o els assumptes de drets o execucions de ciutadans d'aquí en tribunals de fora. Tot plegat és molt complex i requereix pensar-ho bé, anar poc a poc però no trigar gaire. La Justícia és un poder, la de posar sentències, els poders són desitjats on tothom hi vol tenir un peu a dins: Hem de pensar en dissenyar un sistema judicial blindat per evitar ingerències i la politització de la justícia, de manera que es pugui tenir el prestigi que la justícia es mereix. La Justícia és un poder feble perquè no té cos, cada jutge és independent, llavors és fàcil atacar-lo i afeblir-lo. Però aguanta perquè és un poder democràtic, no s'entén la democràcia sense un poder judicial independent. És un element essencial i cal dissenyar-lo com a garantia democràtica que els drets seran protegits. D'altra banda, aspirem a ser un estat de la Unió Europea, on hi ha una legislació europea garantista amb uns mínims estàndards de democràcia, tutela judicial efectiva i independència del poder judicial. L'Administració de Justícia ha de ser homologable a nivell europeu a nivell democràtic. Els catalans ens sentim maltractats per decisions judicials, la de l'Estatut i altres de més recents. En aquest context, s'ha de tenir el cap fred per fer una Administració de Justícia que no estigui tutelada pel poder polític, no deixar que els atacs que hem tingut amb l'administració espanyola ens faci perdre el nord i distorsionar el model. La Justícia ha de ser un servei de qualitat, àgil i eficaç. Cal tenir present que l'Administració de Justícia no és jeràrquica, per tant organitzar-ho no serà gens fàcil, i ha de tenir una adaptació amb els serveis administratius. En aquest sentit, els jutges tampoc han de quedar al marge d'elles decisions. Avui la Justícia està pensada com un jutge autista tancat en un jutjat executant sentències. Hem de donar més confiança al jutge perquè pugui intervenir, no decidir, com s'ha de gestionar en l'Administració de Justícia. A més, les inversions a l'Administració de Justícia no donen vots, a l'hora de prioritzar polítiques no es prioritza la justícia, però cal tenir en compte que sense recursos no és possible un bon servei públic. En conclusió, la idea fonamental és ser conscients del que tenim per dissenyar un aparell judicial que funcioni.

I finalment, el darrer en parlar és en Santiago Vidal, magistrat de l'Audiència Provincial de Barcelona. A parer seu, la Justícia serà el pal de paller de la República Catalana, conjuntament amb el Parlament i altres institucions. Fent un parèntesi, es refereix al titular del dia del diari "la Monarquia davant la Justícia" que fa referència a la declaració de la Infanta Cristina als jutjats de Palma, en el que per fi aquesta institució ha de donar algun tipus d'explicació i en el que finalment la Justícia s'obre camí enfront els privilegis, però a parer seu això arriba massa tard. Entrant en matèria, es refereix al llibre que es publicarà el mes de març 1714 -2014 en el que s'explica com hauria de ser la Justícia. En primer lloc, subratlla que cal bastir una judicatura catalana i no una d'espanyola que treballa a Catalunya com tenim ara. En Santiago aprofita aquest moment per anunciar que ben aviat es farà públic un manifest dels jutges catalans per defensar la plena normalitat del dret a decidir i que es pugui celebrar la consulta. Seguint amb el fil, afirma que el TSJC no existeix, en tot cas, existeixen tribunals superiors de Justícia espanyols a Catalunya. Referint-se a recent la sentència del TSJC sobre la immersió lingüística, diu que és inaudit que un tribunal es pronuncii en detall sobre el que ha aprovat el legislador, referint-se al 25% de castellà que s'imposa a cinc escoles, i més tenint en compte quan és una Administració que només

s'expressa en castellà. Entrant en el model, l'Administració de Justícia hauria de ser un servei públic, completament independent, sense interferències, de qualitat, ràpid, bàsicament en català respectant el dret d'opció lingüística i amb un pressupost suficient. En aquest sentit, és més important optimitzar bé els recursos que no pas gastar més. Caldria aspirar a una ràtio de 1.000 jutges, enlloc dels 756 actuals. Per completar la plantilla es pot comptar amb els jutges substituïts. La mitjana europea és 21'3 jutges per cada 10.000 habitants. Els jutges han de tenir mobilitat, cal trencar la percepció de propietat. El sistema de selecció dels jutges ha de millorar, s'ha de derogar el sistema memorístic i passar al model alemany i anglosaxó de persones amb una certa maduresa, que passin un examen psicotècnic rigorós amb capacitat d'interpretar la llei i basat en la competència. Les lleis processals són enormement importants, el primer que s'hauria de canviar és el dret processal. En el Tribunal de primera instància caldria establir un termini de 6 mesos fins que hi hagués sentència. En segona instància, el Tribunal d'Apel·lació, el termini hauria de ser de 3 mesos. I en tercera instància, l'execució, 3 mesos més. Així, amb un any seria suficient. Per fer-ho efectiu, s'hauria d'incloure una clàusula que el jutge es faci responsable dels retards dels processos. Respecte la última instància, s'hauria de tenir un Tribunal Suprem amb quatre sales que es dediquin únicament a unificar doctrina, i que aquest mateix Tribunal tingués una sala especialitzada en constitucional. I com s'haurien d'elegir els cinc jutges d'aquest Tribunal? La seva proposta és que un s'elegeixi per la carrera judicial, un altre escollit pel Parlament per majoria de dos terços, un altre escollit pel món jurídic, professional i acadèmic, un altre pels representants defensors de la ciutadania, els síndics, i finalment un darrer escollit d'eleccions lliures, és a dir, si algú vol ser membre que es presenti i els ciutadans l'escullin. D'aquesta manera, el Tribunal seria absolutament impossible controlar-lo i manipular-lo. I tot això completat per un model dual, judicial i administratiu, en que el Ministeri de Justícia vetlli per l'eficàcia, amb un Consell amb competència amb la independència i un pressupost aprovat pel Parlament.

Francesc Sànchez
Tècnic de polítiques sectorials
acciopolitica@esquerra.org